

Innledning

Arbeidsprogrammet for 2016 – 2017 inneholder fire satsinger: Naturen – livsgrunnlaget vårt, Grønt skifte, Miljøvennlig hverdag og En større og fremtidsrettet organisasjon. Under hver satsing er det lagt vekt på hvordan satsingen skal bidra til å aktivisere og engasjere organisasjonen. De ulike satsingene må leses som en helhet fordi de henger sammen og styrker hverandre. For eksempel må tiltak under Grønt skifte ta hensyn til naturmangfoldet og dets verdi, og forslag til grønnere livsstil under Grønt skifte innebærer å bruke ting bedre som er en del av Miljøvennlig hverdag. Flere av tiltakene under satsing 4 omhandler de tre første satsingene. Nytt i oppbygningen av dette arbeidsprogrammet er et eget punkt med konkrete tiltak for kommunikasjon og verving, i tillegg til en beskrivelse av hvordan vi jobber internasjonalt.

Satsingene peker ut noen litt nye retninger for Naturvernforbundets arbeid samtidig som vi har vært opptatt av at det skal bygge på og, der det er relevant, videreføre mye av det gode arbeidet som skjer nå for å utnytte kompetanse som er bygget opp. I arbeidsprogrammet ønsker vi et mer faglig fundert naturmangfoldfokus – økosystemtjenester og behovet for natur fordi det er vårt livsgrunnlag som vi har en tendens til å ta for gitt. Med økt trykk på et grønt skifte fortsetter det påbegynte samarbeidet mellom blant annet miljøbevegelse og fagbevegelse for redusert oljeutvinning og grønne arbeidsplasser. Med forbrukerrettet miljøarbeid skal Naturvernforbundet komme nærmere folk flest og gi råd til hvordan man enkelt og billig, kan redusere miljøbelastninga: ved å ta vare på det vi har.

Vi ønsker at arbeidsprogrammet skal bidra til at Naturvernforbundet:

- blir flinkere til å fremheve **løsningene** på problemene og ha mer ja-sak-preg over kommunikasjonen vår. Vi håper at det vil friste flere til å bli med på laget.
- fortsetter **samarbeid** mellom miljøbevegelse og andre sektorer/interesseorganisasjoner.
- bedre på å **rekruttere flere unge** medlemmer gjennom blant annet kampanjen «ta vare på det du har» og målretta kommunikasjon.

Lagene er ryggraden i organisasjonen og hovedvekten av aktiviteten gjøres gjennom lagene. I fylkes- og lokallag jobbes det med mange og viktige saker for bevaring av naturområder, fjorder, arter, vassdrag og bymarker, mot klimaendringer og for omlegging av forbruket. Naturvernforbundet har aktive lokallag i samtlige fylker, og aktive fylkeslag i alle fylker med unntak av Aust-Agder. Sammen med Natur og Ungdom har vi også aktive studentlag i Oslo, Ås, Bergen, Sogndal, Kristiansand og Trondheim. Det gjøres også en uvurderlig innsats av aktive medlemmer gjennom organisasjonens faglige utvalg. Under hver satsing står det beskrevet hva organisasjonen jobber med relatert til tema for satsingen.

Det er foreslått tre kampanjer i arbeidsprogrammet. Kampanjer er en arbeidsform der sentralledet i organisasjonen sammen med lokal- og fylkeslag innenfor en avgrenset periode gjennomfører felles aktiviteter og utspill for å løfte fram en viktig miljørak. Lokal- og fylkeslag står fritt til å velge om de vil delta i kampanjer, men for å sikre at kampanjene blir vellykket er det ønskelig at flest mulig deltar. Kampanjetemaene vil også være førende for tildeling av aktivitetstilskudd ut i organisasjonen.

Det kan komme uforutsette ting i arbeidsplanperioden som det må være rom for å jobbe med, særlig når det er relatert til satsingene i arbeidsprogrammet. Større uforutsette hendelser som kan resultere i behov for omprioriteringer behandles av landsstyret.

Arbeidsprogrammet er bindende for sentralstyret, landsstyret og generalsekretær/sekretariatet og førende for lokal- og fylkeslag og utvalg.

ARBEIDSPROGRAM 2016 – 2017

NATURVERNFORBUNDET

1
2

3 Satsing 1: Naturen – livsgrunnlaget vårt

4 Norge må bli flinkere til å ta vare på naturen dersom vi skal ha en sjanse til å nå målet om å stanse tapet
5 av naturmangfold innen 2020. Skal vi få stanset tapet av natur trengs en større forståelse for hvorfor det
6 er viktig å ta vare på naturmangfoldet hos politikere, forvaltere - og i befolkningen. Vi trenger en
7 bevissthet om naturens og naturmangfoldets verdier, om følgene for naturen ved arealnedbygging,
8 forurensning og andre naturinngrep. Ved å snakke om tjenestene naturen gir oss vil Naturvernforbundet
9 øke bevisstheten om naturens verdi utover dens egenverdi og friluftsopplevelsen, og vise hvorfor det er
10 viktig å ikke ødelegge natur. Konsekvensene klimaendringene har på naturen er en del av denne
11 kommunikasjonen. Formidling av naturglede vil være del av Naturvernforbundets arbeid også i denne
12 perioden, men vil i større grad enn tidligere år knyttes til politiske saker.

13
14 Fylkes- og lokallag arbeider med en mengde forskjellige saker. Vassdragsvern og kamp mot
15 naturødeleggende kraftlinjer og vindkraft er kjernesaker for mange av våre lag. Gruvevirksomhet og
16 dumping i fjordene er de siste årene blitt en viktig miljøsak i Sogn og Fjordane og Finnmark.
17 Kystforvaltning engasjerer i Østfold og naturglede er blitt et begrep som mange lag benytter. Lag i
18 Finnmark, Nordland, Rogaland og Hordaland jobber mot en lite bærekraftig oppdrettsnæring. Vern av
19 verdifulle skogområder og bymarker jobbes det med i blant annet Oslo, Akershus, Hedmark, Trøndelag og
20 Nordland.

21
22 Naturvernforbundet har flere utvalg og nettverk (skog, rovdyr, fjellrev, gruver, motorferdsel og
23 vassdragsvernrådet) hvor mange av våre medlemmer jobber aktivt med mediesaker, felles
24 arrangementer, mobilisering og politisk påvirkning.

27 **Kampanje (høsten 2016):**

- 28 • Naturvernforbundet skal gjennomføre en kampanje om verdien av og behovet for naturens
29 mangfold og tjenestene naturen gir oss mennesker, med gode eksempler og bilder og utforming
30 av rapporten «Hva gjør norsk natur for deg og meg», som kommuniseres i alle
31 Naturvernforbundets informasjonskanaler.

33 **Naturvernforbundet skal:**

35 **Organisasjon**

- 36 • Arrangere minst fem åpne møter rundt om i landet med lokale eksempler på «hva norsk natur
37 gjør for deg og meg» i samarbeid med aktuelle fylkes- og lokallag.
- 38 • Tilby skoloring og regionsamlinger gjennom naturvernskolen for aktive i organisasjonen som
39 ønsker å lære hvordan man kan arbeide mot naturskadelig gruvedrift, fiskeoppdrett,
40 skogforvaltning og vann- og vindkraftutbygging, kystmiljø, veibygging og andre store
41 naturinngrep og opp mot kommuner og grunneiere for å hindre vedtak om frislipp av
42 fornøyleskjøring.
- 43 • Gjennom sekretariatet hjelpe fylkes- og lokallag i utvalgte enkeltsaker

45 **Politisk**

- 46 • I samarbeid med aktuelle fylkes- og lokallag jobbe for folkelig oppslutning, mobilisere
47 engasjement og politisk vilje for:
  - 48 - Førdefjorden og Repparfjorden forblir uten dumping av gruveavfall.
  - 49 - At to særlig naturskadelige vannkraft- og ett særlig naturskadelig vindkraftprosjekt stanses.
50 Prosjektene velges ut av landsstyret.
  - 51 - Jobbe for 10 % skogvern, av hensyn til både klima og naturmangfold.
  - 52 - Vernevedtak for vassdrag og andre verneområder må opprettholdes

55

56 **Internasjonalt**

- 57 • Samarbeide med miljøbevegelse i andre land mot miljøskadelige gruveprosjekter, marint vern, for
58 skogvern, mot oljeforurensning og for vern av Arktis.
59 • Følge viktige internasjonale prosesser under konvensjonen for biologisk mangfold, i samarbeid
60 med vårt internasjonale nettverk Friends of the Earth.

61 **Verving og kommunikasjon**

- 62 • Natur & miljø skal dekke Naturvernforbundets arbeid om behovet for naturmangfold og
63 økosystemtjenester.
64 • Spre naturglede ved å gi turtips kombinert med informasjon om verdien av naturmangfold, hva
65 naturen trues av og/eller praktiske tips som kan spare miljøet.

66 Satsing 2: Grønt skifte

67
68 Det grønne skiftet handler om overgangen til et samfunn nesten uten klimagassutslipp. For å få til det
69 trenger vi en overgang fra klimaskadelig energi og overforbruk til et moderne og naturvennlig
70 lavutslippssamfunn basert på effektiv ressursutnyttelse, fornybar energi, klimavennlig næringsliv og
71 samfunnsliv. Norge har som et av verdens rikeste land et spesielt ansvar for å bidra til å begrense
72 klimaendringene. Norge er med vår høyt utdannede befolkning, godt organiserte samfunn og økonomiske
73 kapasitet godt stilt til å gå først i overgangen til et grønnere og mer klimavennlig samfunn. Norge kan gå
74 foran som et godt eksempel i overgangen til lavutslippssamfunnet. På tross av internasjonale forpliktelser
75 er norske utslipp høyere i dag enn for 25 år siden. Naturvernforbundet krever at utslippene av
76 klimagasser i Norge går ned med 80 % innen 2030, noe som tilsvarer en årlig nedgang på 2,8 millioner
77 tonn CO₂ fra og med 2016. Skal vi få til det må spart energi og fornybar energi gå til utfasing av fossil
78 energi.

79
80 Store motorveitbygginger, kollektivtrafikk og areal- og transportplaner er saker som engasjerer bredt i
81 Naturvernforbundet, og særlig har det de siste årene vært aktivitet i Agder, Oppland, Hordaland, Vestfold,
82 Østfold, Telemark, Oslo og Akershus. I Buskerud og Hedmark har Naturvernforbundets lag løftet frem
83 kommunenes klimaplaner. Kampen for oljefrie havområder engasjerer særlig fylkes- og lokallag i Nord-
84 Norge og Naturvernforbundets studentlag. Naturvernforbundet har et eget nettverk for lokallag som
85 jobber med klimasaker, inkludert også vårt internasjonale utvalg.

86 87 **Kampanje (våren 2017):**

- 88 • Naturvernforbundet skal gjennomføre en kampanje for å sette fokus på omstillingen av det
89 norske samfunnet og overgangen fra oljeindustri til miljøvennlige arbeidsplasser. Kampanjen
90 skal rettes opp mot valget 2017. Kampanjen skal komme med konkrete tiltak for en overgang
91 til lavutslippssamfunnet som tar hensyn til naturen.

92 93 **Naturvernforbundet skal:**

94 95 **Organisasjon**

- 96 • Gjennom Naturvernskolen tilby skolering og minst én regionsamling for aktive i organisasjonen
97 som ønsker å lære mer om klimautfordringene og løsningene som kommuner, bedrifter og
98 privatpersoner kan bidra med.
- 99 • Arrangere «Klimaseminaret» med studenter som hovedmålgruppe i 2016 og 2017.
- 100 • Spre informasjon om klimautfordringer og løsninger gjennom våre klimaambassadører.

101 **Politisk**

- 102 • Tidlig i arbeidsprogramperioden definere hva det grønne skiftet innebærer og fremme løsningene
103 for overgangen til et bærekraftig næringsliv og grønne arbeidsplasser.
- 104 • Være en tydelig stemme i klimadebatten med krav om utfasing av fossil energi og redusert
105 utvinning av olje og gass i Norge.
- 106 • Være en tydelig stemme mot åpning av sårbare områder for oljeutvinning og spesielt i Lofoten,
107 Vesterålen og Senja.
- 108 • Jobbe opp mot energimeldingen for et nasjonalt mål for energieffektivisering og redusert
109 energiforbruk i norske bygg og boliger, og for et nasjonalt støttesystem som sidestiller støtte til
110 produsert og spart energi.
- 111 • Jobbe politisk for å få våre klimaløsninger inn i partienes partiprogram.
- 112 • Få realisert ett forbildeprosjekt på fornybar energi. Prosjektet velges av landsstyret.
- 113 • I arbeidet for et grønt skifte fortsette å styrke samarbeidet med fagbevegelsen, trossamfunn,
114 ungdomsorganisasjoner, miljøbevegelse, næringslivet, miljøorganisasjoner i andre land og andre
115 frivillige organisasjoner.
- 116 • Jobbe opp mot Nasjonal transportplan for å, i samarbeid med lokal- og fylkeslag, stoppe klima- og
117 naturskadelige samferdselsprosjekter, som store motorveitbygginger, ferjefri kyststamvei og

118 kryssing av Oslofjorden, samt nye rullebaner på Flesland og Gardermoen, og for utredning av
119 høyfartstog og utbygging av dobbeltspor på jernbanen mellom de store byene i Norge.
120 Landsstyret skal velge ut tre prosjekter med særlig fokus i programperioden.

121

122 **Internasjonalt**

123 • Bygge opp kompetanse hos partnerorganisasjonene gjennom praktiske energiprojekter, og slik
124 at de kan jobbe politisk for energiltak i eget land.

125 • Bistå våre samarbeidspartnere med å endre klimapolitikken i sine land.

126 • Følge FNs klimaforhandlinger og følge opp norske klimaforpliktelser for å kunne påvirke norsk
127 politikk, men også for å hjelpe våre internasjonale partnere med å påvirke sine respektive lands
128 politikk.

129 • Sikre innspill fra, og synliggjøre, nye perspektiver i klimadebatten fra våre internasjonale
130 samarbeidspartnere klimadebatten.

131 **Verving og kommunikasjon**

132 • Bruke våre løsninger på klimaproblemet til å verve flere unge vokse som medlemmer og aktive.

133 • Natur & miljø skal ha dekning av de gode løsningene for klimavennlig teknologi og en mindre
134 energikrevende livsstil.

135 Satsing 3: Miljøvennlig hverdag

136

137 Nordmenns materielle forbruk er i snitt høyere enn innbyggerne i resten av verden, og vi belaster
138 naturressursene og klimaet mer enn andre. Naturvernforbundet er opptatt av at vi skal *bruke bedre*. For å
139 få til dette må vi endre forbruksmønsteret slik at vi kaster mindre og reparerer mer, at ressurser går i
140 kretsløp og at vi bruker energien mer fornuftig. Naturvernforbundet jobber for et samfunn der ressursene
141 går i kretsløp. Det er nødvendig å sørge for at miljøgifter tas ut av dette kretsløpet. Satsningen på en mer
142 miljøvennlig hverdag er en videreføring av arven etter «Grønn Hverdag», og følger opp arbeid fra flere
143 fylkes- og lokallag tidligere. Gjennom større fokus på forbruk i sosiale medier og mediearbeidet forøvrig vil
144 vi nå bredere ut til nye grupper. Satsningen på en mer miljøvennlig hverdag vil vi utnytte til å få flere til å
145 melde seg inn i Naturvernforbundet.

146

147 Prosjektet Oljefri, som handler om overgangen fra oljefyrt oppvarming til mer miljøvennlig energi ble
148 utviklet i Hordaland og er nå et nasjonalt prosjekt der flere fylkeslag og lokallag er med, deriblant lagene
149 på Jæren, i Asker, Vestfold, Trøndelag, Sogn og Fjordane og Agder. Prosjektene for prøvekjøring av el-
150 sykler og riktig vedfyring kommer også fra Hordaland, og er gode eksempler på forbruksrettet aktivitet i
151 Naturvernforbundet. Bytte- og loppemarkeder, spredningen av tips til en miljøvennlig hverdag og
152 deltakelse i andelslandbruk er aktiviteter flere lag fra Telemark, Vestfold, Hedmark og til Finnmark deltar i.

153

154 **Kampanje (våren 2016):**

- 155 • Gjennomføre en kampanje for å få folk til å bli bedre til å ta vare på tingene sine. Landsstyret skal
156 utforme politiske mål og konkrete planer for kampanjen. Kampanjen koordineres av sekretariatet
157 og involverer fylkes- og lokallag i arbeidet. Et av tiltakene kan være å synliggjøre lokale
158 reparatører. Målgruppe for kampanjen er særlig unge voksne.

159

Naturvernforbundet skal:

160

161 **Organisasjon**

- 162 • Arrangere minst en regionsamling med tema miljøvennlig hverdag og grønt forbruk.
- 163 • Utforme nettsider med tips til hvordan lokallag kan jobbe med å spre tips og informasjon om en
164 mer miljøvennlig hverdag.

165 **Politisk**

- 166 • Arbeide for at grønne skatter som oppfordrer til en mer miljøvennlig hverdag kommer med i
167 partiprogrammene foran Stortingsvalget i 2017.

168 **Internasjonalt**

- 169 • Videreutvikle skole- og utdanningsprosjektet SPARE, med fortsatt fokus på energi og ressursbruk.
- 170 • Synliggjøre praktiske og rimelige løsninger for økt energitilgang og -effektivitet gjennom
171 samarbeid med partnerorganisasjoner i andre land.

172 **Verving og kommunikasjon**

- 173 • Utforme nye nettsider til medlemmer og andre interesserte med tips og informasjon om hvordan
174 leve mer miljøvennlig i hverdagen, inkludert råd om hvordan man kan unngå miljøgifter.
- 175 • Slå sammen og videreutvikle informasjonstiltak som Oljefri.no og Energismart.no.
- 176 • Natur & miljø skal ha jevnlig dekning av forbruksrelaterte miljø saker.

177

178 Satsing 4 En slagkraftig grønn folkebevegelse

179

180 Arbeidsprogrammet for 2016-2017 har som mål å samordne hele organisasjonen og bygge en felles
181 identitet. Naturvernforbundet skal vokse i antall medlemmer og få flere aktive lokallag. Vi skal i denne
182 perioden særlig jobbe for å øke andelen medlemmer i aldersgruppa 25-40, unge voksne. Dette
183 arbeidsprogrammet retter seg i større grad mot et yngre publikum, satser på økt bruk av sosiale medier
184 for å øke andelen unge medlemmer og ønsker i vår kommunikasjon også å engasjere flere kvinner.
185 Verving og skoloring i fag og politikk er en integrert del under hvert satsingsområde. Det skal i tillegg
186 skolerer i organisasjon og ledelse. Oversikt over skoloringstilbudene skal være lett tilgjengelige på
187 nettsidene.

188

189 Mål for perioden:

190

- 191 • Antallet medlemmer skal øke til minst 26 000 i perioden, særlig vekst i andelen unge voksne.
- 192 • Andelen kvinnelige aktive medlemmer skal øke.
- 193 • Antallet aktive lokallag skal økes med minst 8 i perioden.
- 194 • Etablere en økonomisk reserve (fri formålskapital) tilsvarende organisasjonens faste
195 kostnader (lønn, husleie osv.) for tre måneders drift.
- 196 • Engasjere flere studenter i organisasjonen og sikre bedre og tettere kontakt mellom studentlag
197 og fylkes- og lokallag i Naturvernforbundet.
- 198 • Styrke Naturvernforbundet som merkevare.

199

200 Naturvernforbundet skal:

201

- 202 • Bistå og tilrettelegge for arrangementer som «Naturlig onsdag» med tema fra en av de tre
203 satsingene i arbeidsprogrammet.
- 204 • Videreføre Naturvernskolen med lederkurs og skoloring i organisasjonsdemokrati, både lokalt og
205 sentralt.
- 206 • Arrangere fire årlige regionsamlinger for fylkes- og lokallag og aktive medlemmer i fire forskjellige
207 regioner, dato fastsettes tidlig på året.
- 208 • Arrangere Miljøfestival i 2016 koblet til en eller flere av kampanjene. Vurdere arrangering av
209 Miljøfestival i 2017. Beslutning fattes i landsstyret.
- 210 • Videreføre regionsatsingen med en ny region i perioden. Landsstyret vedtar hvilken region og
211 kriterier for tildeling.
- 212 • Integrere Miljøagentenes arbeid i Naturvernforbundets satsinger og samarbeide med Natur og
213 Ungdom.
- 214 • Gjennomføre tiltak for å integrere pensjonerte medlemmers arbeidskapasitet og engasjement i
215 Naturvernforbundets arbeid.
- 216 • Evaluere ordningen med faglige utvalg.
- 217 • Etablere og ivareta nettverk for medlemmer som ønsker å være aktive, og dele informasjon om
218 aktiviteter som frivillige kan melde seg til.
- 219 • Tilby lokale aksjonsgrupper og initiativ tilhørighet hos Naturvernforbundet der det er naturlig.
- 220 • Utvide tilbudet med medlemsfordeler med produkter og aktiviteter som gir medlemmene
221 muligheten til å velge miljøriktige løsninger i hverdagen og å oppleve naturglede og friluftsliv.
- 222 • Lage en helhetlig strategi for verving av nye medlemmer fokusert særlig på unge voksne og lage
223 en strategi for enklere overgang fra Natur og Ungdom til Naturvernforbundet.
- 224 • Være tilstede på minst to relevante arrangementer der vi bruker Naturvernforbundets
225 internasjonale arbeid som grunnlag for verving.
- 226 • Naturvernforbundet fortsetter arbeidet med å utvikle allianser med ulike samiske miljøer
- 227 • Arrangere landsmøte i 2018
- 228 • Øke inntektsandelen fra private givere og bedrifter